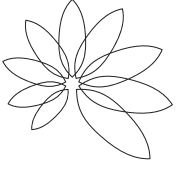

Helsingin Sanomain Säätiö
Vuosikertomus
2008

HELSINGIN
SANOMAIN
SÄÄTIÖ

Helsingin Sanomain Säätiö
Vuosikertomus
2008

Sisällysluettelo

	6	Yliasiamiehen sanat
	8	Apurahat ja seminaarit
<i>Haastattelu 1:</i>	12	Professori Risto Alapuro
	18	Jaetut apurahat
	24	Päivälehden arkisto
	25	Päivälehden museo
<i>Haastattelu 2:</i>	26	Tohtori Iris Ruoho
	32	Sijoitus- ja rahoitustoiminta
	34	Tuloslaskelma
	35	Tase
	36	Hallinto ja henkilökunta
<i>Haastattelu 3:</i>	38	Professori Hannu Olkinuora
<i>Valokuvaliite:</i>	46	Vastuullisen viestinnän tulevaisuus -seminaari
	48	Muokkausta ja manipulaatiota -seminaari
	50	Säätiön strategiapäivä
	52	Jokelan koulusurmat mediassa -seminaari
	54	Säätiön pilapiirroskilpailu
	56	Säätiöpäivä ja Yleisradioyhtiöiden julkisen palvelun tehtävä -seminaari
	58	Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa -seminaari
	60	Politiikan journalismin tila -seminaari
	62	Tietämisen vapauden päivä -seminaari

Monivuotisia apurahoja tutkimusryhmille Tutkijoiden ja toimittajien yhteisiä seminaareja Toimittajaprofessori Tampereen yliopistoon Toimittajia ulkomaisiin huippuyliopistoihin

Kun Helsingin Sanomain Säätiö aloitti toimintansa kolmisen vuotta sitten, se määritteli päämääräkseen tulla merkittäväksi media-alan kehittäjäksi ja suomalaisen viestintäteollisuuden, erityisesti sanomalehden, tukijaksi.

Säätiö on tähän mennessä jakanut apurahoina lähes 12 miljoonaa euroa pääasiassa väitöskirjan jälkeiseen tutkimukseen 110 hankkeelle. Siitä on jo nyt tullut suurin mediatutkimuksen rahoittaja Suomessa.

Viime vuoden aikana tuettiin 27:ää hanketta. Eniten rahaa, 909 700 euroa, myönnettiin kolmivuotiselle *Kohoti kiinnostavaa journalismia* -tutkimukselle, jonka tekijät tulevat Helsingin, Jyväskylän ja Tampereen yliopistoista.

Tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, miten toimitukset vastaavat tulevaisuudessa lukijoiden ja katsojien odotuksiin ja hyvän journalismin peruskysymyksiin: mikä maailmassa on tärkeää, oleellista ja totta; mikä kiinnostavaa, viihdyttävää ja koskettavaa; miten löytää uusia näkökulmia ja toisenlaisia perspektiivejä; miten yhdistää luotettavuus monikanavaiseen mediaan.

Monivuotisten tutkimushankkeiden lisäksi säätiö rahoitti tutkimuksia, jotka tarttuivat nopeasti ajankohtaisiin mediatapahtumiin. Tällaisia olivat viime vuonna esimerkiksi selvitykset Jokelan ja Kauhajoen koulusurmista. Niiden avulla on tuoreeltaan saatu tutkittua tietoa siitä, mitä ja miten sanomalehdet, sähköiset viestimet ja internetissä toimivat verkostot ovat tapahtumista kertoneet.

Rahoitushankkeiden lisäksi säätiö järjesti yhdessä tutkijoiden kanssa kutsuseminaareja, joissa toimittajat ja media-alan vaikuttajat tapasivat

toisiaan. Niiden aiheet poimittiin säätiön rahoittamista tutkimuksista, joiden raporteista median edustajat ja tutkijat keskustelivat ja antoivat toinen toisilleen palautetta. Näihin seminaareihin osallistui vuoden mittaan noin 600 asiantuntijaa.

Koulutushankkeista suurin apuraha, 850 000 euroa, myönnettiin media-alan kansainvälisen maisteriohjelman perustamiseksi Helsingin yliopistoon. Syksyllä 2009 alkavan englanninkielisen ohjelman osanottajista puolet valitaan ulkomaisista ja puolet suomalaisista opiskelijoista. Tavoitteena on kouluttaa heistä kansainvälistyvän mediakentän haasteisiin perehtyneitä asiantuntijoita.

Ensimmäisenä toimintavuotenaan säätiö lahjoitti Tampereen yliopistoon viestintäalan professuurin. Viime vuonna virka täytettiin kolmannen kerran. Viisivuotisen toimittajaprofessuurin ideana on kehittää käytännön journalismin opetusta. Professuuria hoitaa ansioitunut, alansa huipputoimittaja vuoden kerrallaan. Hänen tehtävänä on valmentaa toimittajaksi opiskelevia käytännön toimitustyöhön sekä tuoda tutkimustietoa yliopistosta kotitoimituksiin.

Vuoden aikana säätiö lähetti toistakymmentä toimittajaa euroopalaisiin ja amerikkalaisiin huippuyliopistoihin. Tarkoituksena on kehittää keskivälillä uraansa olevien toimittajien ammattitaitoa ja saada ammattikuntaan alan kansainvälistä osaamista.

Apurahatoiminnan lisäksi säätiö ylläpitää Päivälehdän arkistoa ja Päivälehdän museota, jossa oli 2008 ennätysmäärä kävijöitä: lähes 65 000 lasta ja aikuista.

Heleena Savela
Yliasiamies

Apurahat ja seminaarit

Vuosi 2008 oli Helsingin Sanomain Säätiön toinen kokonainen toimintavuosi. Säätiö syntyi Helsingin Sanomain 100-vuotissäätiön ja Päivälehden arkistosäätiön yhdistyessä. Säätiörekisteriin Helsingin Sanomain Säätiö merkittiin 31.10.2006, ja se aloitti toimintansa 1.11.2006.

Säädekirjansa mukaan säätiö edistää ja tukee ensisijaisesti seuraavia painopistealueita: tulevaisuuden ennakointiin tähtäävää poikkitieteellistä tutkimusta, viestintään ja viestintäteollisuuteen liittyvää tutkimusta ja muuta suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnin, kehityksen ja kansainvälisen aseman kannalta tärkeää tutkimusta.

Helsingin Sanomain Säätiön tarkoituksena on turvata suomalaisen median, erityisesti sanomalehden, tulevaisuus. Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö jakaa apurahoja viestintäalan tutkimukseen ja koulutukseen ja ylläpitää Päivälehden arkistoa ja Päivälehden museota.

Vuoden 2008 aikana apurahoja ja lahjoituksia myönnettiin yhteensä 4 112 666,78 euroa kaikkiaan 27 hankkeelle. Yksi hankkeista oli Helsingin Sanomain vuosikerran lahjoittaminen suomen kielessä hyvin menestyneille ylioppilaille. Peruttuja apurahoja oli neljä, yhteissummaltaan 64 000,00 euroa.

Säätiön hallitus perusti kevään 2008 vuosikokouksessa tieteellisen toimikunnan. Sen tehtävänä on avustaa hallitusta apuraha-anomusten arvioinnissa ja raportoida viestintäalan kansainvälisistä konferensseista ja alan uusista tutkimustrendeistä. Toimikunnan jäsenet ovat tohtori Sarmila Bose Oxfordin yliopistosta, professori Thorsten Quandt Hohenheimin yliopistosta Stuttgartista ja FT Turo Uskali Jyväskylän yliopistosta. Säätiön edustajina toimikunnassa ovat hallituksen varapuheenjohtaja Paavo Hohti, yliasiamies Heleena Savela ja asiamies Ulla Koski. Toimikunta kokoontui ensimmäisen kerran 5. kesäkuuta Sanomatalossa. Muista toimikunnista poiketen tieteellisen toimikunnan ulkopuolisille asiantuntijajäsenille maksetaan toiminnastaan kohtuullinen palkkio.

Helsingin Sanomain Säätiö juhlisti kolmatta vuosipäiväänsä torstaina 18. syyskuuta Sanomatalossa Helsingissä.

Päivän aikana järjestettiin kansainvälinen kutsuseminaari, jonka aiheena oli yleisradiotoiminnan rooli muuttuvassa mediaympäristössä. Seminaarin pääpuhujat olivat Euroopan kustantajien järjestön puheenjohtaja, Portugalin entinen pääministeri Francisco Pinto Balsemão sekä Hufvudstadsbladetin päätoimittaja Hannu Olkinuora, joka aiemmin on toiminut myös Yleisradion hallituksen puheenjohtajana. Seminaari kokosi lähes sata kuulijaa.

Illalla vietetyssä Säätiöpäivässä julkistettiin alkuvuoden aikana myönnetyt apurahat ja säätiön järjestämän Pilapiirroskilpailun tulokset. Pilapiirroskilpailuun osallistui 307 piirtäjää. Yhteensä piirroksia kilpailuun lähetettiin 929. Kilpailun voitti Markku Huovila, jolle luovutettiin 10 000 euron voittosekki. Toiseksi tulleen Tuomo Kostetin palkintosumma oli 5 000 euroa ja kolmanneksi tulleen Timo Mänttärin 3 000 euroa.

Pilapiirroskilpailun tuomaristoa johti Helsingin Sanomain Säätiön hallituksen puheenjohtaja, vastaava päätoimittaja Janne Virkkunen. Säätiön toinen edustaja tuomaristossa oli yliasiamies Heleena Savela. Taiteilijoita tuomaristossa edustivat pilapiirtäjä Henrik Karlsson, graafikko Lasse Rantanen ja sarjakuvapiirtäjä Johanna Rojola.

Säätiöpäivään osallistui noin 250 tieteen, median, säätiöiden ja rahoittajien edustajaa.

Syksyllä 2008 valittiin uusi viranhaltija säätiön Tampereen yliopistoon perustamaan journalistiikan lahjoitusprofessorin virkaan. Valituksi tuli toimituspäällikkö, VTT Hanna Rajalahti Talouselämä-lehdestä. Hänen kautensa alkaa 1.8.2009 ja päättyy 31.7.2010.

Lahjoitusprofessori on perustettu vuosiksi 2007–2012. Viran aiemmat haltijat ovat päätoimittaja, FM Hannu Olkinuora ja toimittaja, YTT Heikki Hellman.

Säätiön myöntämien toimittajastipendien turvin kahdeksan suomalaista toimittajaa aloitti vuoden aikana jatko-opintonsa ulkomaisissa huippuyliopistoissa. Tanja Aitamurto, Irina Haltsonen ja Carl-Gustav Lindén osallistuivat keväällä 2008 Stanfordin yliopistossa järjestettyyn Innovaatiojournalismiohjelmaan. Säätiö järjesti lähtijöille 4. helmi-

kuuta seminaarin, jossa stipendiaateille annettiin tietoisku Yhdysvaltain ja erityisesti Piilaakson mediakentästä ja alueen tutkimus- ja yritystoiminnasta.

Syksyllä 2008 Kimmo Lundén, Annikka Mutanen ja Salla Nazarenko aloittivat lukuvuoden kestävät opintonsa Reuters Institute for the Study of Journalism -instituutissa Oxfordin yliopistossa ja Tuomas Forsell UC Berkeleyn yliopistossa Kaliforniassa. Anna-Liina Kauhasen jatko-opiskelupaikka oli Freie Universität Berlinin Europäische Journalisten-Fellowships -ohjelmassa.

Säätiö jatkaa toimittajastipendiaattien lähettämistä ulkomaisiin yliopistoihin myös vuonna 2009.

Toimintavuonna säätiö järjesti Päivälehdien museossa kuusi kutsuseminaaria. Seminaareista viisi liittyi säätiön tukemiin tutkimushankkeisiin.

Helmikuun 25. päivänä järjestetyssä *Vastuullisen viestinnän tulevaisuus* -seminaarissa esiteltiin Turun kauppakorkeakoulun Tulevaisuudentutkimuskeskuksessa tehdyn tutkimuksen tuloksia sekä julkistettiin hankkeen tutkijoiden VTT Nando Malmelinin ja professori Markku Wileniuksen kirjoittama kirja *Välittäjät – vastuullisen viestinnän tulevaisuus*.

31. maaliskuuta pidetyssä *Digitaalisen kuvankäsittelyn rajat* -seminaarissa käsiteltiin tutkimusta, jossa oli selvitetty ammattilaisten käsityksiä hyväksyttävän kuvankäsittelyn rajoista. YTM Jenni Mäenpään Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikössä tekemä tutkimus julkaistiin myös kirjana *Muokkausta ja manipulaatiota*.

Kevään viimeisen seminaarin aiheena 2. kesäkuuta olivat Jokelan koulusurmat. Seminaari *Jokelan koulusurmat mediassa* ja tilaisuudessa julkistettu samanniminen kirja analysoivat median roolia ja journalistien toimintaa Tuusulan Jokelassa 7.11.2007 tapahtuneen kouluampumatapauksen yhteydessä. Tutkimus tehtiin Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikössä.

Syksyn ensimmäisessä seminaarissa 29. syyskuuta tarkasteltiin ilta-päivälehtien muutosta suhteessa muun median ja yhteiskunnan muu-

tokseen vuosina 1985–2007. Toimittaja, YTM Pasi Kiviojan tekemä tutkimus julkistettiin myös kirjana *Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa*. Tutkimus tehtiin Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikössä.

Dosentti, VTT Ville Pernaan johtaman tutkimuksen *Politiikan journalismin tila ja tulevaisuus* väliraportti esiteltiin Päivälehdessä museossa 3. marraskuuta. Tutkimusta tehdään Turun yliopiston Eduskuntatutkimuksen keskuksessa.

Vuoden viimeinen seminaari, *Tietämisen vapauden seminaari*, järjestettiin nyt toisen kerran yhdessä Anders Chydenius -säätiön kanssa. 2. joulukuuta pidetyn seminaarin otsikkona oli *Tietämisen vapaus Euroopassa*, ja siinä käsiteltiin EU-yhteistyön avoimuutta ja tiedonkulkua Etyj-maissa. Tilaisuuden pääpuhujat olivat Etyjin mediavaltuutettu Miklos Haraszti, Ruotsin EU-ministeri Cecilia Malmström ja Suomen eurooppaministeri Astrid Thors. Tilaisuuden päätteeksi Miklos Harasztille luovutettiin Chydenius-mitali.

Kuhunkin seminaariin osallistui noin 80 tutkijaa ja median ja rahoitajien edustajaa.

Vuonna 2009 säätiö jatkaa tukemiensa tutkimusten ympärille rakentuvien seminaarien järjestämistä edellisvuotiseen tapaan. Tietämisen vapauden päivän seminaari järjestetään Ruotsissa.

Helsingin Sanomain Säätiö on Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan ja European Foundation Centren (EFC:n) jäsen. Hallituksen varapuheenjohtaja Paavo Hohti toimii European Foundation Centren lakiasiainvaliokunnassa säätiön edustajana.

Säätiö sai vuoden aikana kaksi lahjoitusta. Sanoma Oyj (ent. SanomaWSOY Oyj) lahjoitti säätiölle Sanoma Oyj:n ja Rautakirja Oy:n kulttuurihistoriallisesti merkittävien taide-esineiden omistusoikeuden. Taide-esineiden arvoksi arvioitiin 1 429 000 euroa. Lisäksi Sanoma Oyj teki säätiölle 150 000 euron rahalahjoituksen.

* * *

Säätiö on tutkijan tuki

Akatemiaprofessori Risto Alapuro tutkii työkseen yhteiskunnallisia ilmiöitä ja työnsä ohessa muiden tutkijoiden tutkimushankkeita. Suomalaiset säätiöt rahoittavat tiedettä yli 170 miljoonalla eurolla vuosittain.

Tieteellistä tutkimusta ei voi tehdä ilman rahaa. Sen tietää jokainen tutkija kokemuksesta.

Suomen korkeakoulut käyttävät vuosittain noin 1 000 miljoonaa euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Siitä vajaa puolet saadaan suoraan valtion budjetista, loput hankitaan yliopistojen ulkopuolelta.

Suomen Akatemia, Tekes ja opetusministeriö ovat tieteen suuria rahoittajia, mutta viime vuosina säätiöiden merkitys on kasvanut. Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukuntaan kuuluu noin 110 säätiötä, jotka rahoittavat tiedettä yli 170 miljoonalla eurolla vuosittain.

Hakemuksia säätiöt saavat monin verroin enemmän.

»Säätiöiden ja tiedeyhteisön suhde on läheinen», sanoo akatemia-professori Risto Alapuro.

»Koneen säätiössä, Yrjö Jahnssoonin säätiössä, Kordelinin säätiössä ja Suomen Kulttuurirahaston hallituksessa istuu tutkijoita.»

Suomalaisista säätiöistä hän tuntee parhaiten Koneen säätiön, sillä hän on ollut sen toiminnassa mukana jo kymmenen vuotta. Hän arvioi yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen liittyviä apurahahakemuksia.

Alapuro tuntee hyvin myös Helsingin Sanomain Säätiön, sillä vuonna 2008 häntä pyydettiin arvioimaan sen toimintaa.

»Säätiö on toiminut vasta kaksi vuotta. Se on kovin lyhyt aika tehdä arvioita, sillä isot satsaukset tuovat tulosta myöhemmin. Tutkimus muistuttaa puutarhanhoitoa, sillä tuloksia alkaa näkyä vasta viiden–kymmenen vuoden kuluttua.»

Helsingin Sanomain Säätiö on suurten suomalaissäätiöiden kuopus, sillä se perustettiin vasta vuonna 2005 tukemaan korkeatasoista tutkimustyötä sekä edistämään sananvapauden toteutumista ja sananvapauden historiaan liittyvää tutkimustoimintaa.

Vähäisestä iästään huolimatta Helsingin Sanomain Säätiö on järeä toimija. Ensimmäisenä toimintavuotenaan 2006 se jakoi apurahoja 3,7 miljoonaa euroa 34 kohteelle ja projektille, joista suurimpien joukossa oli viisi vuotta kestävä journalistiikan vierailuprofessuuri Tampereen yliopistossa. Vuonna 2007 apurahoja myönnettiin 4,6 miljoonaa euroa, ja vuonna 2008 apurahoja varattiin viisi miljoonaa euroa.

Säädekirjansa mukaan säätiö tukee erityisesti viestintään ja viestintäteollisuuteen liittyvää tutkimusta ja tulevaisuuden ennakointiin tähtäävää poikkitieteellistä tutkimusta. Säätiö pitää tärkeänä myös sitä, että tuettavilla tutkimuksilla on jokin kansainvälinen ulottuvuus.

Muista säätiöistä poiketen Helsingin Sanomain Säätiö käsittelee hakemuksia useita kertoja vuodessa. Säätiö rahoittaa isoja ja monivuotisia hankkeita, mutta jatkuva haku antaa tutkijoille ja työryhmille mahdollisuuden myös reagoida nopeasti ajankohtaisiin aiheisiin.

Apurahahakemusten arviointi kuuluu professorien tehtäviin alalla kuin alalla. Sitä Alapuro teki toimiessaan sosiologian laitoksen professorina Helsingin yliopistossa, ja sitä hän tekee nytkin Suomen Akatemian akatemiaprofessorina.

Vaikka päivien pitäisi täytyä omasta tutkimustyöstä ja väitöstyötä tekevien opiskelijoiden ohjaamisesta, suuri osa kuluu muiden tutkijoiden työtä tutkiessa.

Se on jokaisen hyvän tutkijan kohtalo. On tieteellisiä artikkeleita, joita pitää arvioida. On tutkimussuunnitelmia, joita pitää käydä läpi. Lukemista ja arvioimista riittää joka päivälle.

Akatemiaprofessorina Alapuro saa arvioitavakseen tutkijoiden apurahahakemuksia myös Suomen ulkopuolelta.

Suomen Akatemia on jäsenenä Euroopan tiedesäätiössä, joka jakaa yhdessä eurooppalaisten tutkimusrahoitusorganisaatioiden kanssa nuorille tutkijoille hankerahaa, jotta parhaimmat nuoret huippututkijat saataisiin pysymään Euroopassa.

Alapuro on ollut jäsenenä yhteiskuntatieteiden ja humanististen aineiden paneelissa valitsemassa hankerahan saajia.

Summat eivät ole pieniä, sillä rahoitetuille tutkijoille jaettiin noin miljoona euroa kullekin.

»Hakijat ovat uskomattomia neroja, jotka ovat saattaneet väitellä 25-vuotiaina. Kun viidestätoista loppuarviointiin päässeestä pitää valita kolme parasta, olo on kuin olisi Idols-kilpailussa tuomarina.»

Hyvä säätiö ei ole pelkkä postikonttori vaan aktiivinen toimija, joka tähyää myös tulevaisuuteen.

»Esimerkiksi Koneen säätiö suuntaa nyt rahaa evoluutionäkökulmasta tehtävään tutkimukseen.»

»Ensin oli seminaari, jossa pohdittiin tämän näkökulman käyttämistä ihmistieteissä ja evoluutiotutkimuksen yhdistämistä niihin. Sen jälkeen on järjestetty aiehaku. Parhaista pyydetään perusteellisemmat hakemukset, ja ne pitää tietysti käydä läpi.»

Alapuron mielestä Helsingin Sanomain Säätiö poikkeaa muista tieteellistä tutkimusta rahoittavista säätiöistä.

»Säätiöllä on myös ammatillinen intressi, ja sen hallituksessa on käytännön journalisteja, mutta se suuntaa varansa yleishyödyllisiin kohteisiin toisin kuin esimerkiksi New York Timesin säätiö, joka on valjastettu palvelemaan yhtiön omia etuja.»

»Olen ollut vainuavinani, että säätiön tukeman mediatutkimuksen kärki on painottunut käytännön hankkeisiin», Alapuro sanoo.

»Toisaalta osa Helsingin Sanomain Säätiön profilia on, että sen johdossa ovat käytännön tekijät.»

Tutkijana Alapuro on miettinyt, kuinka paljon on järkevää panostaa tutkimusresursseja viestinnän tutkimiseen, jos se käsitetään tutkimus-alana kovin suppeasti. Vaarana on, että muut säätiöt saattavat vähentää rahoitusta, kun alalle on tullut uusi ja merkittävä rahoittaja.

»Jos yhdelle tutkimusalueelle pumpataan paljon rahaa, se vaikuttaa myös suuriin rakenteisiin. Tulevat tohtorit haluavat jatkaa tutkimustyötä ja pysyttelevät yliopistossa tieteen piirissä», Alapuro sanoo.

»Hyvässä viestintätutkimuksessa käsitys yhteiskunnasta on laveampi kuin pelkästään viestintään liittyvä. Näkemyksiä pitää poimia enemmän tai vähemmän muilta tieteenaloilta.»

Alapuro on itse kahden tieteenalan mies. Poliittisten murrosten tutkijana hän lähestyy sosiologiaa usein historian näkökulmasta.

Kahden tieteenalan yhdistäminen tutkimustyössä on Alapuron mielestä positiivista ja vapauttavaa. »Ei haittaa, jos hyökätään kimppuun. Väitöskirjan jälkeen nyrpisteltiin jonkin aikaa, mutta se meni ohi.»

Parhailaan Alapuro tutkii poliittista kulttuuria yhdistystoiminnan kautta. Hänen mielestään pitää mennä ruohonjuuritasolle, jos haluaa ymmärtää poliittista kulttuuria.

Tutkimuksessa on mukana yhdistyksiä Pietarista, Tallinnasta, Helsingistä ja Pariisista. Jokaisesta maasta on etsitty yhdistykset, jotka ovat

mahdollisimman samanlaisia. On yksi kuluttajajärjestö, yksi ympäristöjärjestö, autoilijoiden yhdistys ja diabetesyhdistys.

»Ideana on tutkia, miten erilaisia eri maat ovat. Esimerkiksi diabetesyhdistykset ovat aivan erilaisia. Helsingissä diabetesyhdistys keskittyy jäsenten yhdessäoloon ja jäsenten tärkeinä pitämien asioiden ajamiseen, mutta Pietarissa pääasia on miettiä, mistä saataisiin insuliinia.»

Tutkimus on aivan alkuvaiheessa. Mukana on graduntekijöitä ja toivottavasti pian myös väitöskirjan tekijöitä.

Alapuroa harmittaa, että etenkin venäjää taitavia tutkijoita on liian vähän.

»Ranskan ja venäjän asema kielinä on Suomessa aivan onneton», hän sanoo. »Sosiologian laitos tekee enenevässä määrin Venäjän-tutkimusta, johon on yritetty löytää edes joka toinen vuosi joku, joka osaa venäjää.»

Alapuron oma kielitaito on peräisin koulusta. Hän luki Renssussa latinaa, saksaa ja englantia, mutta opiskeli jo lukioaikana yksityisesti ranskaa kahden koulutoverinsa kanssa. Yliopistossa hän opiskeli venäjää yhteiskuntatieteellisten opintojen sivussa.

Käytännön kielitaito pysyy kunnossa, sillä Alapuron puoliso on ranskalainen ja kotona puhutaan ranskaa. »Eläkkeelle jäätyä on ehkä aikaa olla enemmän Pariisissa. Vaimolla on siellä asunto.»

* * *

Risto Alapuro (s. 1944) teki vuonna 1973 väitöstyönsä Helsingin yliopistossa Akateemisesta Karjala-Seurasta. Vuonna 1988 hän julkaisi Yhdysvalloissa tutkimuksen *State and Revolution in Finland*. Kuusi vuotta myöhemmin ilmestyi tutkimus *Suomen synty paikallisena ilmiönä 1890–1933*. Se kertoo tasavallan synnystä Huittisten kautta.

Hän on toiminut vierailevana tutkijana ja sosiologian professorina Yhdysvalloissa, Ranskassa ja Venäjällä. Helsingin yliopiston sosiologian professori hän on ollut vuodesta 1991 lähtien.

Suomen Akatemian akatemiaprofessori 2005–2009.

Ritva Liisa Snellman

Jaetut apurahat

Toimintakauden 2008 aikana apurahoja ja lahjoituksia myönnettiin yhteensä 4 112 666,78 euroa kaikkiaan 27 hankkeelle. Apurahoja peruttiin neljä, yhteensä 64 000,00 euroa. Vuoden 2008 lopulliseksi jakosummaksi tuli siten 4 048 666,78 euroa.

Apurahoista ilmoitettiin hakijoille henkilökohtaisesti. Lisäksi apurahan saaneet projektit julkistettiin Helsingin Sanomissa (www.hs.fi) ja säätiön omilla nettisivuilla (www.hssaatio.fi).

Helsingin Sanomain Säätiö on jakanut apurahoja ja lahjoituksia toimintansa aikana 9 834 510,78 euroa yhteensä 88 hankkeelle. Peruttuja apurahoja on toiminnan aikana ollut kuusi kappaletta, yhteensä 94 500,00 euroa. Lisäksi säätiö on tukenut Päivälehdessä museon perusnäyttelyn uudistamista miljoonalla eurolla.

Vuonna 2009 säätiö on varannut apurahoihin viisi miljoonaa euroa. Apurahojen myöntämiskriteerit ovat samat kuin edellisvuonna.

*Tampereen yliopisto,
Journalismin tutkimusyksikkö
Professori Heikki Luostarinen*

KOHTI KIINNOSTAVAA JOURNALISMIA
Tutkimuksen tarkoituksena on kehittää yleisötutkimuksen tapaa, joka auttaa toimituksia etsimään ratkaisuja muuttuvaan kiinnostavuuden ongelmaan entistä monipuolisemmin.

Tutkimushankkeen lähtökohtana on kysyä, mitä kaikkea journalismin kiinnostavuus voi yleisön kannalta tarkoittaa.

909 700 €

*Helsingin yliopisto,
Viestinnän laitos
Professori Esa Väliverronen*

5-VUOTINEN OPETUSOHJELMA 2009–2013
Hankkeen tavoitteena on kouluttaa muuttuvan ja kansainvälistyvän mediakentän haasteisiin perehtyneitä asiantuntijoita. Maisteritutkintoa suorittamaan on tarkoitus valita vuosittain 14 opiskelijaa Suomesta ja ulkomailta.

850 000 €

*Helsingin yliopisto,
Viestinnän tutkimuskeskus
ja Työterveyslaitos
FT Hannele Seck*

KRIISIT JA VIESTINTÄ,
VERTAILEVA TUTKIMUS KRIISEISTÄ
Tutkimus tuo uutta näkökulmaa sosiaalisen verkon ymmärtämiseen analysoimalla verkkokeskustelupalstoja, blogeja ja mm. YouTube-, Facebook- ja Irc-Galleria-sivustoja. Tutkimuksen keskeinen anti on vertailukelpoisen tiedon saaminen eri kriiseistä.

255 989 €

*Helsingin yliopisto,
Käyttätymistieteellinen tiedekunta,
Psykologian laitos
Professori Christina Krause*

SANOMALEHDEN TULEVAISUUS MEDIANA:
AIVOTUTKIMUKSELLINEN NÄKÖKULMA
LUKUKOKEMUKSIIN

Tutkimuksessa mitataan eri medioiden herättämää huomioarvoa kuluttajissa sekä selvitetään medioiden vaikutusta kuluttajan tunteisiin, asenteisiin ja muistiin. Tutkimusmetodina käytetään aivojen sähköistä toimintaa mittaavaa elektroenkefalografiaa (EEG).

250 000 €

*Helsingin yliopisto / Kansalliskirjasto
FT Tuomas Heikkilä*

KESKIAJALTA PERÄISIN OLEVIEN,
SUOMEN VANHIMPIEN SÄILYNEIDEN
KÄSIKIRJOITUSFRAGMENTTIEN
KONSERVOINTI JA DIGITALISOINTI.

180 000 €

*Helsingin yliopisto, Aleksanteri-instituutti
YTT Jukka Pietiläinen*

AIKAKAUSLEHDISTÖN
MENESTYSTEKIJÄT VENÄJÄLLÄ

Tutkimuksen tavoitteena on hankkia uutta tietoa Venäjän aikakauslehdistä ja niiden yleisöstä. Määrällinen ja laadullinen tutkimus aikakauslehtien lukemisesta.

164 554 €

*Tampereen yliopisto,
Humanistinen tiedekunta, Puheopin laitos
Professori Pekka Isotalus*

JOHTAJUUDEN HAASTEET
MEDIOITUVASSA POLITIIKASSA

Tutkitaan poliittista johtajuutta sekä mediassa annettavan kuvan että poliitikkojen itsensä näkökulmasta. Tutkimus valottaa poliittisen johtajuuden kriteeristöä, kuvaa poliittisen johtajuuden ja poliittisen viestinnän nykytilaa.

150 000 €

*Tampereen yliopisto,
Journalismin tutkimusyksikkö
Tutkimusjohtaja Pentti Raittila*

JOKELAN AMPUMATAPAUSSA MEDIASSA

Tutkimuksessa selvitetään tiedotusvälineiden toimintaa Jokelan kouluampumistapauksen yhteydessä. Analyysissä kiinnitetään erityistä huomiota ensimmäisen päivän uutisointiin, rikoksen syiden, syylist(t)en sekä surun ja tunteiden käsittelyyn. Visuaalinen ilmaisu ja internet julkaisualustana ovat keskeisinä huomion kohteina.

117 500 €

*Tampereen yliopisto,
Journalismin tutkimusyksikkö
Professori Janne Seppänen*

LUOTTAMUKSEN KUVA

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen luottamus suomalaisilla lukijoilla on paperi- ja verkkolehden uutiskuviin sekä millainen on lukijoiden visuaalinen lukutaito. Vertailuaineistona on säätiön tukema aiempi tutkimus kuvankäsittelystä ja ammattilaisten mielipiteistä.

112 900 €

*Tampereen yliopisto,
Journalismin tutkimusyksikkö
Professori Risto Kunelius*

ILMASTONMUUTOKSEEN LIITTYVIEN
INNOVAATIOIDEN UUTISOINTI

– KANSAINVÄLINEN VERTAILUTUTKIMUS

Hankkeessa tuotetaan vertailevaa tietoa siitä, miten ilmastonmuutoksen hallintaan liittyviä teknisiä, taloudellisia ja sosiaalisia innovaatioita uutisoidaan eri puolilla maailmaa.

99 500 €

*Helsingin yliopisto,
Viestinnän tutkimuskeskus
ja Tarton yliopisto*

Professori Hannu Nieminen

ja apulaisprofessori Maarja Löbmus

AJAN ARVOT JA SANKARIT SANOMALEHDISSÄ.
KANSALLINEN JULKISUUS JA ARVOMAAILMA
SUOMEN, VIRON JA VENÄJÄN LEHDISSÄ
1900-LUVUN ALUSTA 2000-LUVULLE.

Tutkimus auttaa ymmärtämään, miten eri tavoin kansallinen arvomaailma on rakentunut eri maissa ja mikä on ollut sanomalehdistön rooli kansallisen julkisuuden kehittämisessä.

97 300 €

*Stanfordin yliopisto, Kalifornia, USA
FT Vilma Luoma-aho*

MEDIOITU MAINE: INNOVAATIOT JA MAINEEN
MUODOSTUMISEN PROSESSI

Projektissa perehdytään innovaatioiden maineen muodostumiseen ja erityisesti median rooliin tässä prosessissa. Innovaatioiden maineen muodostuminen poikkeaa tyypillisestä tuotteiden ja palveluiden maineen muodostumisesta siinä, että innovaatioista on harvoin kertynyt käyttäjien kokemuksia, joiden varassa maine voisi muodostua.

75 000 €

*Lappeenrannan teknillinen yliopisto,
Kauppateollinen tiedekunta
Professori Olli Kuivalainen*

LEHTIKUSTANTAJAN SISÄISET KYVYKKYYDET
JA ONLINE-INNOVAATIOT

Tutkimuksessa selvitetään, miten lehtikustantajien operationaaliset (esim. teknologiset) ja dynaamiset kyvykkyydet vaikuttavat heidän lanseeraamiensa online-palveluiden innovatiivisuuteen ja menestykseen.

54 700 €

*Turun yliopisto, Humanistinen tiedekunta
FM Asta Pärssinen*

VILLINGIN RANTAKALLIOITA JA
HERÄNNÄISTÄ KANSAA. NUORI SUOMI
-ALBUMIN NAISTAITEILIJAT
KANSALLISUUTTA RAKENTAMASSA
VUOSINA 1891–1904. VÄITÖSKIRJATUTKIMUS
Työssä tutkitaan, miten naistaiteilijat rakensivat kansallisuutta Päivälehdessä taiteelliskirjallisessa Nuori Suomi -albumissa. Työ sijoittuu vuosiin 1891–1904, jolloin albumissa esitettiin taiteilijoiden oppositioliikkeenä alkunsa saaneen Suomen Taiteilijain näyttelyn keskeisiä töitä.

54 000 €

*Lappeenrannan teknillinen yliopisto,
Kauppateollinen tiedekunta
KTT Hanna-Kaisa Ellonen*

YHTEISÖLLISET PALVELUT MEDIA-ALALLA
Tutkimuksessa selvitetään, miten ja miksi kuluttajat sitoutuvat yhteisöllisiin palveluihin ja kuinka yhteisöllisten palveluiden käyttö vaikuttaa kuluttajien asenteisiin ja käyttäytymiseen palvelun tarjoavaa mediabrändiä kohtaan.

51 900 €

*Helsingin yliopisto,
Viestinnän tutkimuskeskus
Professori Hannu Nieminen*

KAUKASIAN KONFLIKTIN
TURVALLISUUSPOLIITTISEN TULKINNAN
JOURNALISMISSA

Sisältöanalyysissä tarkastellaan, millaisia turvallisuuspoliittisia tulkintoja lehti- ja tv-aineistossa esitettiin Kaukasian kriisin yhteydessä.

50 000 €

*Helsingin yliopisto,
Viestinnän tutkimuskeskus
ja Työterveyslaitos*

Työryhmä: FT Hannele Seeck,
tutkija Salli Hakala, VTT Johanna Sumiala
KOULUSURMAT VERKOSTOYHTEISKUNNASSA

Tutkimuksen tavoitteena on laajentaa ja syventää jo meneillään olevaa Kriisit ja viestintä -tutkimusta Kauhajoen tapahtumien kautta.

50 000 €

*Tampereen yliopisto,
Journalismin tutkimusyksikkö
Tutkimusjohtaja Pentti Raittila*

KOULUSURMAT JOURNALISMISSA
– JOKELAN JA KAUAHOEN TAPAHTUMIEN
MEDIAKÄSITTELYN VERTAILUA

Tutkimuksen tarkoituksena on vertailla kahden koulusurmatapauksen käsittelyä suomalaisissa joukkoviestimissä. Lähtökohtana keväällä 2008 toteutettu Jokela-projekti.

41 400 €

Kotkan kaupunki,

Urkuviikot

Musiikkijohtaja Jouko Koivukoski

Kilpailussa etsitään nuoria monipuolisen ammattitaidon omaavia urkureita, joilla on vahva taiteellinen profiili, erinomainen urkujensoittotekniikka, taito laatia mielenkiintoisia konserttiohjelmia, taito johtaa soitinyhteyttä ja hyvä yhteissoittotaito. Kilpailuun voivat ottaa osaa vuonna 1976 ja sen jälkeen syntyneet urkurit.

40 000 €

Helsingin yliopisto,

Social- och kommunalhögskolan

VTT Minna Aslama

MOT: TÖRKY-TV:STÄ MONIPUOLISUUTEEN
JA SLOGANS OF CHANGE

Kaksi kirjahanketta: suomenkielinen populaarin medialukutaidon oppikirja ja kansainvälinen tieteellinen teos. Kirjoissa käsitellään julkisen keskustelun väittämiä ja mediakentän todellisia muutoksia rakenteissa, sisällöissä ja yleisöjen rooleissa, esimerkkinä televisio.

30 000 €

Helsingin yliopisto,

Social- och kommunalhögskolan

Professori Ullamaija Kivikuru

MEDIA, KANSALAISUUS JA VALLAN PIIRIT

Hanke tutkii suomalaisen median vaikutusta kansanvallan toteutumiseen erityisesti kansalaisten näkökulmasta. Jo julkistetun survey-aineiston syventävää jatkotutkimusta.

21 901 €

HYY – Helsingin yliopiston ylioppilaskunta

Kulttuurisihteeri Jiri Sironen

UUDEEN 1968 YHTEISKUNNALLINEN MURROS

MEDIAN KUVIN -NÄYTTELY VANHASSA

YLIOPPILASTALLOSSA MARRASKUUSSA 2008

15 000 €

Tampereen yliopisto,

Journalismin tutkimusyksikkö

Professori Heikki Luostarinen

BOCHUM JA KEMIJÄRVI, KAKSI KULTTUURIA,

KAKSI MEDIAA, YKSI GLOBALISAATIO

Tarkoituksena on rakentaa vertaileva tutkimusasetelma, jossa selvitetään Bochumin ja Kemijärven tapausten avulla kahden maan, Saksan ja Suomen, poliittista kulttuuria, kansalaiskulttuuria ja julkisuuden rakentumista erityisesti globalisaatioon liittyvissä kiistatilanteissa. Lisäksi selvitetään median roolia näiden kiistatilanteiden kuvaajana ja myös aktiivisena toimijana.

10 000 €

Toimittaja Aishi Zidan

ARABIAN KIELEN KURSSI SYYRIASSA

4 000 €

TOIMITTAJASTIPENDIT
JATKOKOULUTTAUTUMISTA
VARTEN:

*Salla Nazarenko, Kimmo Lundén,
Annikka Mutanen, Jussi Niemeläinen,
Johanna Vehkoo, Liisa Vilmanen*
REUTERS INSTITUTE FOR THE STUDY OF
JOURNALISM, OXFORDIN YLIOPISTO

*Anna-Liina Kauhanen,
Minttu Mikkonen, Tuomas Näveri*
EUROPÄISCHE JOURNALISTEN-FELLOWSHIPS,
JOURNALISTEN-KOLLEG, FREIE UNIVERSITÄT
BERLIN

Tuomas Forsell
BERKELEYN YLIOPISTO

Anu Partanen
STANFORDIN YLIOPISTO

Yhteensä 202 894 €

HELSINGIN SANOMAIN VUOSIKERTA
SUOMEN KIELESSÄ MENESTYNEILLE
UUSILLE YLIOPPILAILLE

61 611 €

SANOMAIN TOIMITTAJAKOULUN
VUOSIKIRJAN KUSTANNUKSIIN

138 €

* * *

Päivälehden arkisto

Päivälehden arkiston kokoelmissa on asiakirjoja 3 410 (2007: 2 940) hyllymetriä. Vapaata hyllytilaa on käytettävissä 664 (998) hyllymetriä. Hyllyjä hankittiin lisää noin 130 hyllymetriä vuoden 2008 aikana

Vakioluovutusten lisäksi luovutettiin Päivälehden arkiston kokoelmiin mm. Ilta-Sanomien kuvatoimituksen arkistoa, Helsingin Sanomiin liittyviä artikkeli- ja sarjakuvasopimuksia sekä ulkomaisia sopimuksia, IPI:n Suomen-ryhmän arkistoa, Weilin+Göös'in historiallista arkistoa. Määrällisesti suurin arkistosiirto oli WSOY:n kirjailijakirjeenvaihtoarkistojen ja kirjojen kuvitusaineistojen siirtäminen Päivälehden arkiston kokoelmiin.

Selvitystyötä vaativia tiedusteluja Päivälehden arkiston kokoelmien asiakirjoista tehtiin 306 (2007: 267). Luku on toistaiseksi suurin vuosittainen tiedustelumäärä. Valo- ja digikopioita arkistosäätien kokoelmista toimitettiin 891 (2007: 1 198). Asiakirja- ja lehtiaineistoja kuvattiin 11 kertaa (2007: 8 kertaa). Arkistosäätiossä oli tutkija- ja vierailukäyntejä 338 (2007: 262). Päivälehden arkiston toimintaan kävivät tutustumassa seuraavat kuusi ryhmää vuonna 2008: Helsingin kaupunginarkisto, WSOY:n Painotuotearkisto, Päivälehden museon työnäytöksiä pitävän ryhmän jäsenet, Svenska Litteratursällskapetin kirjallisuusarkisto, Taide-teollisen korkeakoulun opiskelijoiden ryhmä ja Puolustusministeriön arkistotoimi. Tutkijapalvelun tehostamiseksi ja aineiston säilymisen varmistamiseksi aloitettiin vuonna 2008 aineiston mikrofilmaus ja digitointi J. H. Erkon arkistosta.

Käsikirjaston atk-pohjaisessa luettelossa on 6 450 (2007: 6 326) niddettä. Lisäksi varastossa oleva osa kirjastosta on luetteloitu manuaalisesti. Kaikkiaan kirjoja on 9 825. Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien mikrofilmit hankittiin sitä mukaa kuin ne ilmestyivät.

Haastattelutoiminta organisoitiin uudelleen syksyllä 2008. Haastatteluja tehtiin kuluneena vuonna 41. Haastattelurinkiin otettiin yhteensä neljä eläkkeelle lähtenytää toimittajaa, kolme Helsingin Sanomista ja yksi Ilta-Sanomista. Haastattelijoille ja säätien henkilökunnalle järjestettiin haastattelujen tekemisestä koulutustilaisuus 2.10.2008.

Päivälehdän museo

Suomalaisen uutistyyön ja Helsingin Sanomain historiaa esittelevä Päivälehdän museo oli avoinna koko vuoden tiistaista sunnuntaihin klo 11–17. Seminaareja, yleisöluentoja, Sanoma-konsernin ja erilaisten yleishyödyllisten yhdistysten tilaisuuksia pidettiin myös virallisten audioloaikojen ulkopuolella.

Vuoden kävijätavoite (50 000) ylitettiin selvästi, ja museon kokonaiskävijämäärä oli 64 110. Ilmaisen opaskierroksen tai ohjatun museovierailun tilasi 583 ryhmää.

Syksyllä 2007 avattu *Tuhannet turnajaiset* -kulttuurilehtinäyttely päättyi 6.1.2008. *Mikki Hiiri – Etsivä löytää* -näyttely oli avoinna 25.1.–26.10.2008. Näyttely oli erittäin suosittu, ja sen kävijämäärä oli yli 50 000. *Palmut ja Valtatiet – Olavi Paavolainen ja tulenkantajien aika* -näyttely avattiin 11.11., ja se on avoinna 22.2.2009 asti. Lisäksi Kuplagalleriassa oli esillä *Saimin Suomi* -sarjakuvanäyttely 3.1.–13.1. sekä Helsingin Sanomain Säätiön pilapiirrosnäyttely 23.9.–26.10. 2008.

Opastusten lisäksi museo järjesti maksuttomia yleisöluentoja, sarjakuvakursseja, musiikkitapahtumia, askartelua ja elokuvanäytöksiä.

Museon painokellarissa järjestettiin vuoden aikana 40 työnäytöstä, joita kävi seuraamassa yhteensä 2 905 museovierasta. Syksyllä 2007 aloitettu Intertype-rivilatmakoneen kunnostusprojekti saatiin päätökseen ja ladontanäytökset koneella aloitettiin maaliskuussa 2008.

Museo osallistui omalla osastolla tai ohjelmalla Helsingin Lapsimesuille, Odd Day -karnevaaliin, Kansainvälisen museoviikon avajaisiin ja Taiteiden yöhön.

Museo tarjosi keväällä ja syksyllä 2008 harjoittelupaikan viidelle Ammattikorkeakoulu Laurean sosionomiopiskelijalle. Opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat interaktiivisia draamaopastuksia ja osallistuivat museon yleisöpalvelun kehittämiseen.

Päivälehdän museo otti osaa uusille ja uusituille museoille tarkoitettuun European Museum of the Year -kilpailuun, ja kansainvälinen tuomaristo vieraili museossa kesäkuussa 2008. Museo selvisi kilpailussa toiselle kierrokselle, jonka tulokset selviävät toukokuussa 2009.

Vihdoinkin tätä tutkitaan

Median ja sukupuolen suhdetta on selvitetty ällistytävän vähän, sanoo Iris Ruoho.

Mutta nyt hän tutkii sitä Helsingin Sanomain Säätiön apurahan turvin.

Näkymä Iris Ruohon työhuoneesta on kesällä hämmästyttävän vihreä. Ihan kuin hänellä olisi maja puussa, vihreällä oksalla. Ruoholla on ollut hyvä tuuri. Tampereen yliopiston päärakennus on muuten tylyn näköinen talo, mutta hänen huoneensa seinänkokoisen ikkunan takana on kunnolla kasveja.

Ruoho on tiedotusopin laitoksen yliassistentti, ainoa naispuolinen. Juuri nyt hän on saanut käsiinsä ensimmäiset haastatteluaineistot Helsingin Sanomain Säätiön rahoittamaa tutkimusta varten. Työ on vasta alussa, mutta hyvässä vauhdissa, hän sanoo.

Ruoho johtaa tutkimusprojektia, jossa selvitetään median ja sukupuolen suhdetta. Eikö sitä ole selvitetty jo tarpeeksi? No, ei tosiaankaan.

»Sitä on tutkittu ällistytävän vähän», Ruoho sanoo.

Tähän asti on tutkittu ennen kaikkea viestimien naiskuva: sitä, millaisissa rooleissa naiset esitetään.

Niinpä tämän projektin ensimmäinen osa on ihan perinteistä tasa-arvotutkimusta: On selvittävä ensin keskeinen perusasia sukupuolten välisestä tasa-arvosta viestinnässä. On kysyttävä, miksi naiset eivät etene viestimissä päällikkötehtäviin? Miksi eivät etene, vaikka puolet toimittajista on naisia ja alalle koulutettavista 75 prosenttia. Mitkä ovat uralla etenemisen esteet?

Tätä varten on nyt jo haastateltu päällikkötehtävissä olevia naisia ja miehiä maakuntalehdissä, aikakauslehdissä ja tv-kanavilla. Kustakin viestimestä on mukana sekä mies- että naispomo. He kertovat uratariansa, omat kokemuksensa, kohtaamansa asenteet ja vaalimansa arvot. Ruohon alaisena tutkimusta on tekemässä Sinikka Torkkola, journalismin tutkija samasta laitoksesta.

Projektin toisessa osassa päästään pureutumaan kriittisesti syvemälle journalismiin. Se saa Ruohon silmät loistamaan.

Silloin käydään sitten läpi haastateltujen edustamien välineiden tekemät uutisjutut jostain tietystä tapauksesta, jota ne kaikki käsittelevät. Tutkijat analysoivat, onko juttujen sisällössä, näkökulmassa tai vaikkapa haastateltavien valinnassa tutkijoiden mielestä jotain sukupuolen kannalta erityistä.

Uutta on se, että tutkijat aloittavat sitten – kesken tutkimuksen – juttuanalyysinsä perusteella keskustelun toimitusten kanssa.

Idea syntyi toimittajilta aiemmin saadusta vihaisesta palautteesta.

»Toimittajat reagoivat usein voimakkaasti niihin analyysihin, joita tutkijat heidän jutuistaan tekevät. Toimittajat eivät tunnista niistä itseään. He sanovat, etteivät ole ajatelleet mitään sellaista, mitä tutkija jutuista lukee», kertoo Ruoho.

Nyt toimittajien argumentit otetaan kerrankin osaksi tutkimusta. Ja kun keskusteluissa ovat toimitukset porukalla, saadaan kuulla enemmänkin siitä, mitä mediaan on valikoitunut ja miksi.

Toimituksissa keskusteltaessa päästään kaivelemaan esiin, mitkä ovat journalismin ideaalit. Ruohon mielestä journalismia itseään koskeva ideaali on, että median pitäisi olla keskusteluareena, jolla julkisesti muodostetaan mielipiteitä. Mutta ketkä pääsevät mukaan keskusteluun?

Journalismin sisällöissä perustavanlaatuisia kysymyksiä ovat esimerkiksi käsitykset hyvästä kansalaisuudesta. Ne liitetään miesten tekemiin juttuihin politiikasta ja vaikuttamisesta perinteisillä foorumeilla. Mutta voisiko kunnan kansalaisuus näkyä jossain muuallakin? Vaikkapa siinä, millaisia normeja media asettaa esimerkiksi hyvälle äitiydelle?

Idealien esiin kaivaminen on olennaista, jos aiotaan muuttaa journalismia. Silloin pitää myös arvojen ja asenteiden muuttua. Pitäisikö journalismia siis Ruohon mielestä muuttaa?

Ruoho myöntää, että hänellä on kulttuurikriittinen lähtökohta. Hänenstä yhteiskunta rakentuu liiaksi kaksijakoisen nais–mies-luokittelun varaan. Eikä se hevin murru.

»Mutta minusta on hirveän vapauttavaa ajatella, millaista olisi, jos tämä ei olisi näin. Se antaa mahdollisuuden ajatella toiseltakin kantilta.»

Naispomojen määrää lisäämällä journalismi ei vielä muutu, uskoo Ruoho. Mediassa työskentelevillä naisilla on alustavien tulosten mukaan nimittäin samat arvot kuin miehilläkin.

»Jos toimituksissa naiset ja miehet jakavat samat arvot ja jos heillä on tietty kuva siitä, mikä on uutinen, ei sukupuolijakauman muuttaminen tuo muutosta.»

Ruohon mielestä on silti tärkeää, että medioiden päällikköpaikoilla on nykyistä enemmän naisia. Se on tärkeää koko yhteiskunnalle: naiset on saatava mukaan päätöksentekoon. Mutta on se merkittävä asia tietysti myös yksittäisille naisille ja miehille. Myös miehillä on sukupuoli, Ruoho taas muistuttaa.

»Journalistien arvomaailma pitäisi saada laajemmaksi, etteivät jotkut joudu typistämään ilmaisuaan tai näkemyksiään. Eihän sukupuolijako olisi ongelma, ellei siihen liittyisi arvostamisen eroja. Kukaan ei voi valita sukupuoltaan, ja monet yrittävät pyristellä irti siihen liittyvistä rajoituksista.»

Muutos tapahtuu hitaasti. Mutta jotain on jo käynnissä, sanoo Ruoho. Alustava tuntuma haastatteluista on, että sukupolvien välillä on jo selvä ero. Pisimpään alalla olleilla miehillä ja naisilla on patriarkaalisemmat arvot. Vanhemmat naiset ovat kokeneet syrjintää ja sitä, ettei heidän osaamistaan ole arvostettu. Nuoremmat naispäälliköt ovat kokeneet vähemmän syrjintää ja nuoremmat miehet ovat perhesuuntauneempia, joten sukupuolien välinen ero ei näy niin selvästi.

Haastateltavat ovat kaikki suhtautuneet tutkimukseen erittäin myötäsukaisesti. Osittain se voi johtua siitäkin, että naiset ovat niin tärkeä lukijakunta, arvelee Ruoho.

Voisiko kasvava kiinnostus naislukijoita kohtaan ollakin niin iso asia, että se saa suomalaisessa mediassa aikaan merkittäviä muutoksia? Perinteisesti suomalainen media on vahvasti sukupuolittunut naistenlehtiin ja muihin, selittää Ruoho. Sanomalehdet ovat olleet miesten hallitsevia. Naistenlehtien arvostus ei ole ollut samaa luokkaa. Samoin naisille suunnatut tv-sarjat on koettu vähempiarvoisiksi.

»Viihteellistymisestä puhutaan edelleen yleensä feminiinisenä ilmiönä, vaikka julkkiskulttuuri ja promotionaalinen bisnes eivät ole naisten käsissä millään lailla. Naistenlehtiä pidetään vieläkin vain ajankuluna. Ja juuri niitä on tapana arvostella kaupallisista sidoksista.»

Kuitenkin myös muissa medioissa kuluttajan prototyyppi on yleensä nainen. On siis kaikille kaupallisesti tärkeää olla kiinnostunut naisista.

Jotkut feministit näkevätkin, että kaupallisuus tarjoaa naisille mahdollisuuksia. Mediassakin. Jopa ihan konkreettisesti: Jos yksityisyyttä kaiveleva journalismi lisääntyy, naisia palkataan tekemään lisää juoruja ja rakkaushaastatteluita! Miehet on pidetty ulkona intiimeistä aiheista. Vakavasti puhuen kaupallinen media voi nostaa naisia ja naisille tärkeitä asioita esille tavalla, joka luo muutospaineita muillekin medioille. Kaupallinen media on joustavampi. Mutta Ruohon mielestä kaupallisuuteen liittyy kuitenkin myös isoja ongelmia.

»Silloin journalismin motiivina on rahan tuottaminen, eivät ideat ja sisällöt. Kaupallinen media puhuttelee vain kulutuskykyistä ryhmää ja sulkee pois muut. Sisältöjen varaan rakentuvat mediat ainakin vielä kuvittelevat puhuvansa kaikkien väestöryhmien puolesta.»

Pelkkä tieto ei saa muutosta aikaan, pitää olla myös halua muutokseen, Ruoho sanoo. Mutta pelkkä halukaan ei riitä, tieto on ehdottoman tärkeää, hän sanoo. Halua muutokseen voisi journalistien parissa olla, koska tutkimukseen osallistuminenkin innostaa.

Tietoakin janoaisi heti enemmän. Kiinnostavaa olisi tietää esimerkiksi, miten Suomeenkin saapuneet kansainväliset kaupalliset lehtikonseptit vaikuttavat sukupuolirooleihin mediassa. Entä miten naislukijat tulkitsevat erilaisia lehtiä? Mutta tietoa ei löydy tarpeeksi.

»On äärimmäisen omalaatuista, että tätä tutkimusta on tehty niin vähän. Kansainvälisestikin tätä on tutkittu vähän», Ruoho sanoo.

Ei median tutkimuksessakaan ole tasa-arvo toteutunut. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksessa on kuusi professoria, he ovat kaikki miehiä.

»Tämä on hyvin miesvaltainen laitos. Mutta ei näiden asioiden tutkiminen ole naiskysymys vaan kaikkien kysymys. Tätä tutkimusta ei ole arvostettu. Ei ole ollut resursseja. Oli saatava säätiön apuraha.»

Pitää siis miettiä, mitkä ovat tutkijoiden ideaalit, miten he valikoivat aiheensa? Ruoho on feministisesti suuntautunut, mutta hänkin on urallaan tutkinut tähän asti televisiota, faktan ja fiktion suhdetta. Ei median ja sukupuolen suhde ollut hänelle mikään intohimoaihe. Aloite tuli säätiöstä.

Mutta Ruoho uskoo, että hyvän alun jälkeen projekti poikii lisää tutkimuksia. Se tuottaa varmaankin myös uusia aineksia toimittajien koulutukseen. »Tutkimuksen on tarkoitus vaikuttaa.»

* * *

Ruohon projektin ensimmäinen osaraportti uralla etenemisestä valmistui vuoden 2008 lopussa, toinen osa valmistuu tänä vuonna.

* * *

Iris Ruoho (s. 1956) on yhteiskuntatieteiden tohtori. Hän työskentelee Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksessa yliassistenttina ja on laitoksen varajohtaja. Ruohon erikoisalaa ovat televisiotutkimus sekä feministinen mediatutkimus. Hän on Viestintätieteiden yliopistoverkoston puheenjohtaja.

Ruohon tiedotusopin alaan kuuluva väitöskirja 2001 Tampereen yliopistossa käsitteli Ylen TV2:n perhedraamoja.

Anna-Stina Nykänen

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan nettokulut olivat 54 046 866,98 euroa (2007: nettotuotot 8 668 354,71 euroa). Sijoitusten arvonmuutokset -60 813 876,47 euroa (-152 272,56 euroa) muodostuivat Sanoma Oyj:n osakkeiden ja muiden sijoitusten realisoimattomista arvonalennuksista. Sanoma Oyj:n osakkeiden kirjanpitoarvo määriteltiin vuoden 2006 lopussa, kun Helsingin Sanomain Säätiö perustettiin yhdistämällä Helsingin Sanomain 100-vuotissäätiö ja Päivälehdin arkistosäätiö.

Varsinaisen toiminnan kulujäämä oli 6 072 558,33 euroa (6 349 891,37 euroa), josta apurahat olivat 4 048 666,78 euroa (4 645 255,00 euroa). Toimikauden aikana maksettiin palkkoja ja palkkioita 776 300,78 euroa (642 438,21 euroa). Säätiö vastaanotti lahjoituksia yhteensä 1 579 000,00 euroa (161 850,00 euroa), josta 1 429 000 euroa oli epälikvidejä taide-esineitä ja 150 000 euroa rahalahjoituksia. Tilikauden alijäämä oli -58 540 425,31 euroa (ylijäämä 2 480 313,34 euroa). Säätiöllä on siirtovelkoja 6 072 302,58 euroa, josta maksamattomia apurahoja 5 866 275,65 euroa.

Säätiön varallisuuden markkina-arvo oli vuoden vaihteessa 93,3 miljoonaa euroa (166,2 miljoonaa euroa). Osakesijoitusten osuus varallisuudesta oli 78 prosenttia (88 prosenttia), kiinteistöjen 7 prosenttia (4 prosenttia) ja korkosijoitusten 15 prosenttia (8 prosenttia). Sanoma-osakkeiden osuus koko varallisuudesta oli 59 prosenttia (71 prosenttia).

Markkina-arvoin laskettuna arvopaperisijoitusten tuotto 2008 oli -43,6 prosenttia (-2,2 prosenttia). Sanoma-osakkeiden tuotto oli -49,9 prosenttia (-3,4 prosenttia) ja muiden sijoitusten yhteensä -27,2 prosenttia (+1,4 prosenttia).

Rahavarojen hoito ja sijoitustoiminta on tehty hallituksen hyväksymän sijoituspolitiikan mukaisesti ja sijoitustoimintaan liittyvät asiat on käsitelty säätiön taloustoimikunnassa. Kirjanpito ja maksuliikenne on hoidettu Sanoma News Oy:n (ent. Sanoma Osakeyhtiö) kirjanpito- ja maksuliikenneosaston toimesta, päävastuullisina Katariina Peltomaa ja Marke Muona.

Säätiön sijoitustoiminnan tavoitteena on säilyttää ja kasvattaa pääoma pitkällä aikavälillä sekä turvata varsinaisen toiminnan vakaa kassavirta ja riittävä maksuvalmius. Sijoitushorisontin ollessa pitkä sijoitusstrategia on osakepainotteinen. Kotimainen ja kansainvälinen taloudellinen tilanne heijastuu säätiön sijoituksiin. Sijoitustoiminnan riskit liittyvät pitkälti Sanoma Oyj:n osakkeen arvoon ja osingonmaksukykyyn sekä osakemarkkinoiden ja talouden yleiseen kehitykseen.

* * *

Tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2008		1.1.-31.12.2007	
	ERITTELY	YHTEENSÄ	ERITTELY	YHTEENSÄ
VAR SINAINEN TOIMINTA				
<i>TUTKIMUSTOIMINNAN EDISTÄMINEN</i>				
Tuotot				
Saadut tuet apurahoihin				350 000
Kulut				
Jaetut apurahat	4 048 667		4 645 255	
Osuus henkilöstökuluista	238 890		166 265	
Poistot	11 986		14 023	
Muut kulut	198 797	-4 498 339	154 520	-4 980 063
Tutkimustoiminnan edistämisen alijäämä		-4 498 339		-4 630 063
<i>MUSEO- JA ARKISTOTOIMINTA</i>				
Tuotot		9 911		11 795
Kulut				
Osuus henkilöstökuluista	647 942		576 046	
Poistot	133 337		165 482	
Muut kulut	742 090	-1 523 370	939 384	-1 680 911
Museo- ja arkistotoiminnan alijäämä		-1 513 459		-1 669 116
<i>YHTEISKULUT</i>				
Kulut				
Henkilöstökulut	926 144		775 310	
- siirretty toiminnanaloille	-886 832		-742 310	
Poistot	2 397		2 805	
Muut kulut	19 051	-60 761	14 908	-50 713
Kulujäämä		-6 072 558		-6 349 891
VARAINHANKINTA				
Tuotot		1 579 000		161 850
Tuottojäämä		1 579 000		161 850
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA				
Tuotot		7 944 718		8 827 455
Arvonmuutos	-60 813 876		-152 273	
Kulut	-1 177 708		-6 827	
Tuottojäämä		-54 046 867		8 668 355
Tilikauden yli-/alijäämä		-58 540 425		2 480 313

Vuosikertomuksessa on esitetty lyhennelmä tilinpäätöksestä.
 Esitetty tilinpäätös ei sisällä kaikkia kirjanpitolain mukaisessa tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja.
 Luvut on esitetty euron tarkkuudella.

Tase	31.12.2008		31.12.2007	
	ERITTELY	YHTEENSÄ	ERITTELY	YHTEENSÄ
VASTAAVAA				
<i>PYSYVÄT VASTAAVAT</i>				
Aineettomat hyödykkeet				
Muut pitkävaikutteiset menot		392 518		442 444
Aineelliset hyödykkeet				
Koneet ja kalusto	239 439		321 379	
Muut aineelliset hyödykkeet	1 440 850	1 680 289	11 850	333 229
Sijoitukset				
Muut osakkeet ja osuudet		61 908 642		114 302 348
Pysyvät vastaavat yhteensä		63 981 449		115 078 021
<i>VAIHTUVAT VASTAAVAT</i>				
Vaihto-omaisuus		4 976		6 442
Saamiset				
Lyhytaikaiset				
Muut saamiset	92		5 144	
Siirtosaamiset	360 448	360 540	447 953	453 098
Rahoitusarvopaperit		31 285 485		37 588 042
Rahat ja pankkisaamiset		41 777		27 822
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		31 692 778		38 075 403
Vastaavaa yhteensä		95 674 227		153 153 425
VASTATTAVAA				
<i>OMA PÄÄOMA</i>				
Sidotut rahastot				
Toimintapääoma		1 000 000		1 000 000
Vapaat rahastot				
Käyttörahasto		145 786 455		145 786 455
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä		1 262 114		-1 218 198
Tilikauden yli-/alijäämä		-58 540 425		2 480 313
Oma pääoma yhteensä		89 508 145		148 048 570
<i>VIERAS PÄÄOMA</i>				
Lyhytaikainen				
Saadut ennakot			10 000	
Ostovelat	75 197		12 808	
Muut velat	18 583		16 357	
Siirtovelat	6 072 303	6 166 082	5 065 689	5 104 855
Vieras pääoma yhteensä		6 166 082		5 104 855
Vastattavaa yhteensä		95 674 227		153 153 425

Vuosikertomuksessa on esitetty lyhennelmä tilinpäätöksestä.

Esitetty tilinpäätös ei sisällä kaikkia kirjanpitolain mukaisessa tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja.

Luvut on esitetty euron tarkkuudella.

Hallinto ja henkilökunta

HALLITUS

Säätiön hallitukseen ovat kuuluneet Janne Virkkunen puheenjohtajana, Paavo Hohti ja Reetta Meriläinen varapuheenjohtajina sekä jäseninä Mikael Pentikäinen, Jaakko Rauramo ja Reetta Räty. Hallituksen ensimmäinen varajäsen on ollut Veli-Pekka Elonen ja toinen varajäsen Kerstin Rinne.

Toimikauden aikana hallitus kokoontui kolme kertaa. Lisäksi hallitus piti alkukesästä strategiapäivän, jossa keskusteltiin säätiön tulevista toimintamalleista.

Säätiön yliasiamiehenä toimi Heleena Savela.

TYÖVALIOKUNTA

Työvaliokunta valmistelee hallituksen kokouksiin tulevat asiat. Siihen kuuluivat Janne Virkkunen (puheenjohtaja), Paavo Hohti, Reetta Meriläinen ja Heleena Savela. Työvaliokunnan sihteerinä on toiminut asiamies Ulla Koski. Työvaliokunta kokoontui toimikauden aikana kolme kertaa.

TIETEELLINEN TOIMIKUNTA

Tieteellinen toimikunta avustaa hallitusta apuraha-anomusten arvioinnissa ja raportoi hallitukselle viestintäalan kansainvälisistä konferensseista ja uusista tutkimustrendeistä. Toimikunnan jäsenet ovat tohtori Sarmila Bose Oxfordin yliopistosta, professori Thorsten Quandt Hohenheimin yliopistosta Stuttgartista ja FT Turo Uskali Jyväskylän yliopistosta. Säätiön edustajina toimikunnassa ovat hallituksen varapuheenjohtaja Paavo Hohti (puheenjohtaja), yliasiamies Heleena Savela ja asiamies Ulla Koski (sihteeri).

TALOUSTOIMIKUNTA

Taloustoimikunnan puheenjohtajana toimi Nils Ittonen ja jäseninä Heli Rahka, Eija Rinta ja Karl Tujulin, joka viimeksi mainittu toimi valiokunnan sihteerinä. Säätiön hallituksen puheenjohtajalla Janne Virkkusella ja yliasiamies Heleena Savelalla on oikeus osallistua taloustoimikunnan kokouksiin. Taloustoimikunta on kokoontunut toimintakauden aikana neljä kertaa.

HENKILÖKUNTA

Vuoden alussa säätiön palveluksessa oli 13 kokoaikaista ja kuusi tarvittaessa töihin tulevaa henkilöä. Vuoden lopussa kokoaikaisia oli 13 ja tarvittaessa töihin tulevia viisi henkilöä. Säätiö toimi kolmessa toimipisteessä: Sanomatalossa, johon on keskittynyt säätiön apuraha-toiminta, Korkeavuorenkadulla, jossa sijaitsee Päivälehdän arkisto ja Ludviginkadulla, jossa toimii Päivälehdän museo.

TILINTARKASTAJAT

Tilintarkastajina ovat toimineet Johanna Perälä KHT sekä Samuli Perälä KHT. Varatilintarkastajina toimivat Juha Tuomala KHT ja Henrik Sormunen KHT.

* * *

Säätiön hallitus 2008
vasemmalta lukien:
Reetta Meriläinen
(varapuheenjohtaja),
Jaakko Rauramo,
Janne Virkkunen
(puheenjohtaja),
Mikael Pentikäinen,
Reetta Rätty ja
Paavo Hohti
(varapuheenjohtaja).

Etuoikeutetussa ammatissa

Toimittajan työ on Hannu Olkinuoran mielestä etuoikeus, mutta ei hän pettynyt myöskään vuoteen, jonka hän toimi journalistiikan vierailevana professorina Tampereen yliopistossa.

Kun Hannu Olkinuora aloitti professorina Tampereen yliopistossa, hän odotti tiedotusopin laitoksen olevan täynnä kymppin tyttöjä. Hän tiesi, että tiedotusoppia on vaikea päästä opiskelemaan, ja oletti, että laitokseen hyväksytään tyttöjä, joilla on seitsemän ällää ja hyvä oppimiskyky mutta jotka eivät välttämättä ole parasta toimittaja-ainesta.

»Se myytti romuttui. Tiedotusopin laitoksessa opiskelee hirveän fiksua porukkaa», Olkinuora sanoo, vuoden professoripestin jälkeen.

Hannu Olkinuora työskenteli journalistiikan vierailevana professorina Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksessa opetusvuoden 2007–2008. Hän oli Helsingin Sanomien Säätiön lahjoittaman viisivuotisen viran ensimmäinen haltija.

Olkinuora halusi viedä yliopiston toimittajakoulutukseen näkemyksiä käytännön mediaelämästä. Hakemuksessaan hän painotti media-alan teknisen murroksen vaikutuksia toimittajan työhön. Hän piti Tampereella koko vuoden kestäneen kurssin, jonka nimi oli Journalistisen julkaisemisen kehitysprojekti. Siihen osallistui kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoita, joilla oli jo työkokemusta toimittajina.

Kurssilla pohdittiin journalismin tulevaisuutta. Miten paperilehden ja verkkolehden juttuversiot synkronoidaan niin, että molemmat väliin hyötyvät? Voiko lukija osallistua jutun päivitykseen ja sen tietojen korjaamiseen?

STADSBLADET A DECEMBER 2003

STADSBLADET A NOVEMBER 2003

STADSBLADET A OKTOBER 2003

STADSBLADET A SEPTEMBER 2003

STADSBLADET A AUGUSTI 2003

STADSBLADET A JULI 2003

STADSBLADET A JUNI 2003

STADSBLADET A MAJ 2003

STADSBLADET A APRIL 2003

HUFVUDSTADSBLADET A FEBRUARI 1999

HUFVUDSTADSBLADET A JANUARI 1999

HUFVUDSTADSBLADET A DECEMBER 1998

HUFVUDSTADSBLADET A NOVEMBER 1998

HUFVUDSTADSBLADET A OKTOBER 1998

HUFVUDSTADSBLADET A SEPTEMBER 1998

HUFVUDSTADSBLADET A AUGUSTI 1998

HUFVUDSTADSBLADET A JULI 1997

HUFVUDSTADSBLADET A JUNI 1997

HUFVUDSTADSBLADET A MAJ 1997

HUFVUDSTADSBLADET A APRIL 1997

HUFVUDSTADSBLADET A MARS 1997

HUFVUDSTADSBLADET A FEBRUARI 1997

HUFVUDSTADSBLADET A JANUARI 1997

HUFVUDSTADSBLADET A DECEMBER 1996

HUFVUDSTADSBLADET A NOVEMBER 1996

HUFVUDSTADSBLADET A OKTOBER 1996

HUFVUDSTADSBLADET A SEPTEMBER 1996

HUFVUDSTADSBLADET A AUGUSTI 1996

HUFVUDSTADSBLADET A JULI 1996

HUFVUDSTADSBLADET A JUNI 1996

HUFVUDSTADSBLADET A MAJ 1996

HUFVUDSTADSBLADET A APRIL 1996

HUFVUDSTADSBLADET A MARS 1996

HUFVUDSTADSBLADET A FEBRUARI 1996

HUFVUDSTADSBLADET A JANUARI 1996

HUFVUDSTADSBLADET A DECEMBER 1995

HUFVUDSTADSBLADET A NOVEMBER 1995

HUFVUDSTADSBLADET A OKTOBER 1995

HUFVUDSTADSBLADET A SEPTEMBER 1995

HUFVUDSTADSBLADET A AUGUSTI 1995

HUFVUDSTADSBLADET A JULI 1995

HUFVUDSTADSBLADET A JUNI 1995

HUFVUDSTADSBLADET A MAJ 1995

HUFVUDSTADSBLADET A APRIL 1995

HUFVUDSTADSBLADET A MARS 1995

HUFVUDSTADSBLADET A FEBRUARI 1995

HUFVUDSTADSBLADET A JANUARI 1995

HUFVUDSTADSBLADET A DECEMBER 1994

HUFVUDSTADSBLADET A NOVEMBER 1994

»Opiskelijat ymmärtävät murroksen, jossa journalismi on. Suurin mediamuutos on internet, mutta yleisön käyttäytyminen muuttuu ilman mediaakin, ja siihen on useita syitä: suurkaupungistuminen, kiire, monikulttuurisuus... Kun yleisö sirpaloituu, myös tarjonnan on sirpaloiduttava.»

»Oli hieno olla mukana yhteisössä, jossa ei ollut minkäänlaista muutosvastarintaa. Sellainen yhteisö pystyy tekemään mitä vain», Olkinuora kiittää opiskelijoitaan.

Mutta nopea muutosvauhti hämmentää toimittajaopiskelijoitakin. »Yritin istuttaa heihin tulevaisuuden uskoa: ammattitoimittajia tarvitaan aina.»

»Sillä vaikka viime aikoina on puhuttu paljon kansalaisjournalismista, kansa ei tee journalismia», Olkinuora napauttaa. »Journalismi on toimittajien etuoikeus, toimittajien ammattioikeus. Kansa voi tuottaa sisältöä, mutta ei journalismia.»

Hannu Olkinuora valittiin vierailevan professorin virkaan laajan media-alan kokemuksensa ansiosta. Hän on sekä tehnyt journalismia että tarkkaillut sitä kustantajan näkökulmasta.

Olkinuora puhuu mielellään journalistisesta missiosta ja journalistisista arvoista. Kenelle journalismia tehdään ja miksi?

Hän myöntää olevansa huolissaan siitä, että journalistiset arvot, kuten riippumattomuus ja luotettavuus, katoavat lehtikustantajien tavoitteista. Eivätkö mediatyhtiöt enää usko journalismiin? Olkinuoran mukaan sellaisissa mediatyhtiöissä, joissa perheet vielä ovat suuromistajia, kuten Helsingin Sanomissa, korostetaan journalistisia arvoja, mutta sijoittajien omistamissa yhtiöissä ainoa konsernimissio on usein tuotto.

Kehitys näkyy selvästi varsinkin Yhdysvalloissa, jossa moni suvun omistama lehti on myyty sijoittajille. Tuorein esimerkki on The Wall Street Journal, jonka Bancroftin perhe myi mediamoguli Rupert Murdochin News Corporationille joulukuussa 2007. Kauppa sinetöitiin

sopimuksella, jossa aktiivisena miehenä tunnettu Murdoch lupasi olla puuttumatta lehden toimittajien työhön. Kevään 2008 aikana kävi selväksi, että Rupert Murdoch aikoo panna vanhan arvokkaan talous-sanomalehden uusiksi. Lehden käsittelemiä aiheita alettiin laajentaa talouden ulkopuolelle, jotta sivuille saadaan lisää kuluttajamainontaa.

»Toisaalta on myönteistä, että on Murdochin kaltaisia sijoittajia, jotka panevat omat rahansa likoon ostamalla sanomalehden. Toisaalta uuden omistajan tarkoituksena on usein vain rahanteko. Pörssiyhtiöissä on enemmän ahneutta kuin perheyhtiöissä», Olkinuora sanoo.

Verkon myötä vanhoista lehtiyhtiöistä tulee väistämättä mediayhtiöitä. Mutta lehtien nimiin kiinnittyy lukijasuhde, joka perustuu luottamukseen. Tuon lukijasuhteen varassa on arvokas brändi.

»Mikä on näiden mediayhtiöiden *higher purpose*, joka on mammonaakin arvokkaampi? Journalismilla on tärkeämpiä päämääriä kuin tehdä rahaa.»

Olkinuora korostaa varsinkin journalismin riippumattomuutta. Se on hänestä asia, jonka varassa journalismi seisoo tai kaatuu.

»Päätoimittajat ja kustantajat eivät tuo riittävästi esiin median riippumattomuutta. Riippumattomuus on edellytys menestykselle uskottavuus- ja luotettavuusbisneksessä, jota journalismin pitää olla.»

Se, että journalistit julistavat olevansa riippumattomia, tuo vastuuta. »Asetamme samalla itsemme luupin alle. Toimintatapamme on kestettävä, satoi tai paistoi, vaikka välillä tulee turpiin.»

Välillä kuuluukin tulla turpiin, sillä journalismissa on uskallettava ottaa myös riskejä. Olkinuora ottaa esimerkiksi uutiset suomalaishihtäjien väitetystä dopingista. STT:n päätoimittaja ja toimittaja tuomittiin dopingkirjoituksista ehdollisiin tuomioihin ja vahingonkorvauksiin, mutta aihe ei ollutkaan sillä loppuun käsitelty vaan nousi uudestaan esiin keväällä 2008, entistä kovemalla volyyymillä.

Alalla yleistynyt tapa hyväksyä toimittajille tarjotut ilmaiset työmatkat ei Olkinuoran mielestä kestä tarkastelua luupin alla.

»Ihmisen mieli on sellainen, että kun saa jotain, siitä syntyy kiitollisuutta. On turha yrittää selittää muuta. Toimittaja voi olla tilivelvollinen vain yleisölleen.»

Olkinuoran mielestä suomalaistoimittajien pitäisi ymmärtää myös se, ettei journalismi voi olla vain toteavaa. On myös löydettävä ilmiöitä itse, herätettävä lukijoita ja vietävä heitä, kampanjoitava.

»Toimittajien pitäisi pystyä argumentoimaan, mikä on heidän ammatillinen identiteettinsä, professionsa ydin.»

Kun mediaa nykyisin arvostellaan, sitä syytetään viih-teellistymisestä. Mitä enemmän on tarjontaa, sitä kevyempää on sisältö ja sitä heikompaa journalismin keskimääräinen laatu. »On totta, että viihteellinen sisältö on lisääntynyt. Mutta onko myös seriöösi journalismi muuttunut viih-teellisemmäksi? Minusta se saa vain toiset muodot.»

Yksi uusista muodoista on niin sanottu narratiivinen tai kerronnallinen journalismi. »Journalismin tarinallistuminen ei ole viih-teellistymistä. Hyvän informatiivisen tekstin täytyy olla kiinnostava. Sen täytyy edetä. Tarinoiden kertominen on aina kuulunut journalismiin. Suomessa se on alkanut saada huomiota vasta nyt.»

Viihteellistymisen sanotaan usein johtuvan kilpailusta: annetaan yleisölle sitä, mitä se tahtoo. Uhkaako journalismia yleisön diktatuuri?

»Pitemmän päälle ei voida tehdä sellaista, mikä ei mene kaupaksi. En kuitenkaan tarkoita sitä, että toimittajien pitäisi tehdä sitä, mitä ihmiset haluavat.»

Sitä paitsi, Olkinuora huomauttaa, toimittaja ei edes pysty asettumaan lukijan asemaan. »Lukeminen on niin sattumanvaraista, ihmiset niin erilaisia. Lisäksi toimittajat suhtautuvat tietoon aivan eri tavalla kuin tavalliset lukijat.»

Hannu Olkinuora on sanonut olevansa toimittajana etuoikeutetussa ammatissa. »Toimittajana se, mitä on tehnyt, on aina isolla jaossa. Omalla työllään voi vaikuttaa asioihin. Lisäksi saa olla vielä asioiden keskipisteessä.»

Yliopistovuosi ei muuttanut hänen käsitystään siitä, että toimittajiksi hakeutuu edelleen ihmisiä, jotka uskovat journalismiin. »He hirveän mielellään etsiytyvät journalismin arvomaailman piiriin, jonne mamma ei yllä.»

On perusasioita, joita tekniset mullistukset ja yleisön pirstoutuminen eivät muuta.

»Kukaan ei tiedä, mihin ollaan menossa, mutta toimittaja on tiedonhankinnan ammattilainen. Edelleen on osattava kysyä oikeita kysymyksiä.»

Journalismi on Hannu Olkinuoran mielestä nyt parempaa kuin koskaan. Mutta professorivuosi sai hänet kiinnostumaan yli 30-vuotisen journalistiuran jälkeen myös teoriasta.

»Innostuin akateemisesta tutkimuksesta. On niin kiintoisia kysymyksiä, kuten se, mikä on journalismin lisäarvo taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa mielessä. Siihen aion paneutua seuraavaksi.»

Olkinuoran suunnitelmat kuitenkin menivät uusiksi syksyllä 2007, kun hänet valittiin sanomalehti Hufvudstadsbladetin päätoimittajaksi.

* * *

Hannu Olkinuora (s. 1950) on koulutukseltaan filosofian maisteri. Hän kävi Sanomien toimittajakoulun vuonna 1976 ja työskenteli sen jälkeen taloustoimittajana ja uutispäällikkönä Helsingin Sanomissa. 1980-luku kului Talouselämässä ja Kauppalehdessä, jonka päätoimittaja hän oli 1987–1995.

Aamulehden vastaavana päätoimittajana Olkinuora työskenteli 1995–2000 ja Svenska Dagbladetin vastaavana päätoimittajana Tukholmassa 2000–2001.

2000-luvulla Olkinuora on ollut toimitusjohtajana ja konsernijohdon jäsenenä Alma Mediassa sekä työskennellyt mediakonsulttina. Yleisradion hallituksen puheenjohtaja hänestä tuli vuonna 2006. Vuonna 2007 professorikauden jälkeen hänet valittiin Hufvudstadsbladetin päätoimittajaksi.

Ann Nousiainen

*Helsingin Sanomain Säätiön
tapahtumat vuonna 2008*

Vastuullisen viestinnän tulevaisuus -seminaari Päivälehdien museossa 25.2.2008

Tutkijat ja kirjan tekijät VTM Erkki Izarra (vas.), VTT Nando Malmelin ja professori Markku Wilenius.

Tutkimuksen tulokset julkistettiin kirjassa Välittäjät - vastuullisen viestinnän tulevaisuus.

Helsingin Sanomien liiketoimintajohtaja Pekka Soini (vas.) ja STT:n toimitusjohtaja ja päätoimittaja Mika Pettersson.

Yleisradion toimitusjohtaja Mikael Jungner ja tutkija Nando Malmelin.

Yliasiamies Heleena Savela toivotti seminaarivieraat tervetulleiksi.

Mikael Jungner käsitteli kommenttipuheenvuorossaan perinteisen media tulevaisuutta.

Markku Wilenius (vas.), Erkki Izarra, hasan&partnersin hallituksen puheenjohtaja Ami Hasan ja Mikael Jungner.

Nando Malmelin kertoi mainostoimistojen johdon vastuullisuuskykyistä.

Yliasiamies Heleena Savela ja hallituksen puheenjohtaja Janne Virkkunen.

Mikael Jungner ja Heleena Savela.

Muokkausta ja manipulaatiota -seminaari
Päivälehdien museossa 3.4.2008

Tutkija Jenni Mäenpään tutkimuksessa pohdittiin digitaalisen kuvankäsittelyn rajoja.

Kuvajournalismin lehtori Anssi Männistö pohti kuvamanipulaation tulevaisuutta.

Suomen Lehtikuvaajien puheenjohtaja Riitta Supperi (vas.), Janne Seppänen, Jenni Mäenpää ja Anssi Männistö.

Seminaari keräsi yhteen kuutisenkymmentä tutkijaa ja toimittajaa.

Helsingin Sanomain kuvatoimituksen esimies Markku Niskanen, Jenni Mäenpää, Anssi Mänttari ja Heleena Savela.

Janne Seppänen, Riitta Supperi, Markku Niskanen, Jenni Mäenpää ja Anssi Mänttari.

Jenni Mäenpää, Anssi Mänttari ja Janne Seppänen.

Muokkausta ja manipulaatiota -kirjaa varten haastateltiin 200 kuvajournalismin ammattilaista 51 lehdestä.

Glorian päätoimittaja Riitta Lindegren.

Säätiön hallituksen strategiapäivä Villa Honkaniemessä 27.5.2008

Hallituksen varapuheenjohtaja, professori Paavo Hohti, puheenjohtaja, Helsingin Sanomain vastaava päätoimittaja Janne Virkkunen ja varapuheenjohtaja, Helsingin Sanomain päätoimittaja Reetta Meriläinen.

Säätiön asiamies Ulla Koski ja professori Risto Alapuro Helsingin yliopistosta.

Professori Esa Väliaverron Helsingin yliopistosta kertoi hallitukselle kansainvälisestä maisteriohjelmasta.

Säätiön hallituksen jäsen, Sanoma Newsin toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen ja yliasiamies Heleena Savela.

Päivälehdien museon johtaja Saila Linnahalme (vas.), Reetta Meriläinen, Mikael Pentikäinen ja Heleena Savela.

Professori Heikki Luostarinen Tampereen yliopiston tiedotusopin laitokselta esitteli hallitukselle tutkimushankettaan. Reetta Meriläinen (vas.), Mikael Pentikäinen, Heleena Savela, Janne Virkkunen, Paavo Hohti ja Reetta Rätty. Taustalla Hannu Olkinuora.

Esa Väliverronen Helsingin yliopiston viestinnän laitokselta.

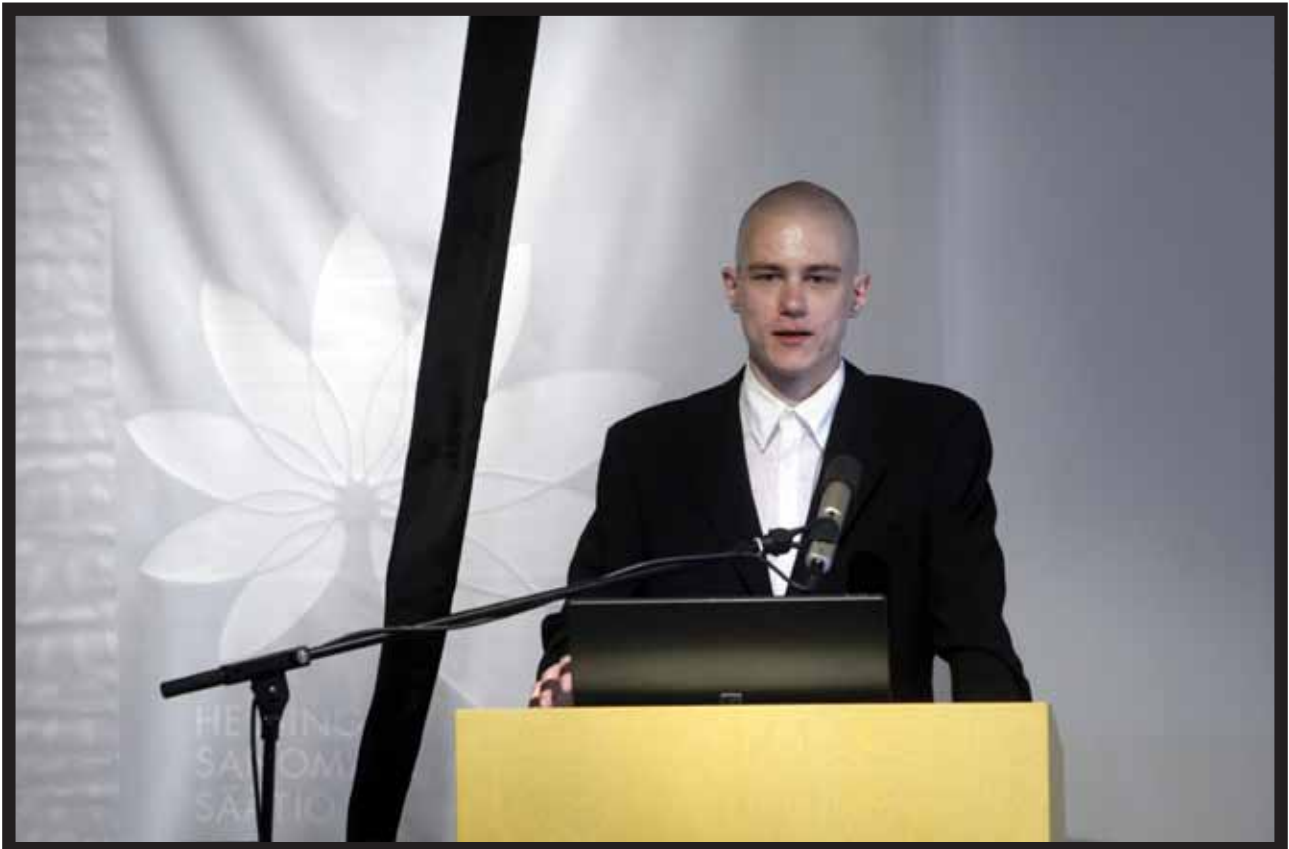

Hannu Olkinuora (vas.), keskellä Esa Väliverronen, oikealla Janne Virkkunen.

Paavo Hohti ja Reetta Rätty.

Jokelan koulusurmat mediassa -seminaari
Päivälehdien museossa 2.6.2008

Jokelan nuorten adressin alullepanija Ville Korhonen kommentoi tutkimusta tuoreeltaan.

Seminaariin osallistui lähes 100 tutkimuksesta kiinnostunutta.

Margit Alasalmi, Arto Nieminen ja Tapani Ruokanen.

Seminaarin avaussanat lausui yliasiamies Heleena Savela.

Päätoimittajien yhdistyksen puheenjohtaja, Etelä-Suomen Sanomien päätoimittaja Heikki Hakala.

Tutkimusryhmää johti Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikön johtaja Pentti Raittila.

Seminaarin päätteeksi tutustuttiin Päivälehdien museon perusnäyttelyyn.

Yksi kommenttipuheenvuoron pitäjistä oli tutkimusjohtaja Leena Suurpää Nuorisotutkimusverkostosta.

Tutkimuksen tuloksista kertoivat tutkijat Laura Kangasluoma, Laura Juntunen, Katja Johansson, Jari Väliverronen ja Pentti Raittila.

Helsingin Sanomain Säätiön Pilapiirroskilpailu

Pilapiirroskilpailun voittajan Markku Huovilan kilpailutyöt saivat tuomaristolta erityiskiitosta karikatyyrihahmoista ja lyhyistä, nasevista teksteistä.

Elokuun seksitutkimus tuotti hauskan pilapiirroksen.

Pekingin kesäolympialaiset oli yksi Huovilan voittaja-piirroksista.

Tuomariston puheenjohtaja Janne Virkkunen ja graafikko Lasse Rantanen. Taustalla Heleena Savela.

Kilpailun tuomaristo: Heleena Savela, Johanna Rojola, Henrik Karlsson, Janne Virkkunen ja Lasse Rantanen.

Pilapiirroskilpailuun osallistui 307 piirtäjää. Markku Miettisen työ käsitteli ajankohtaista Georgian kriisiä.

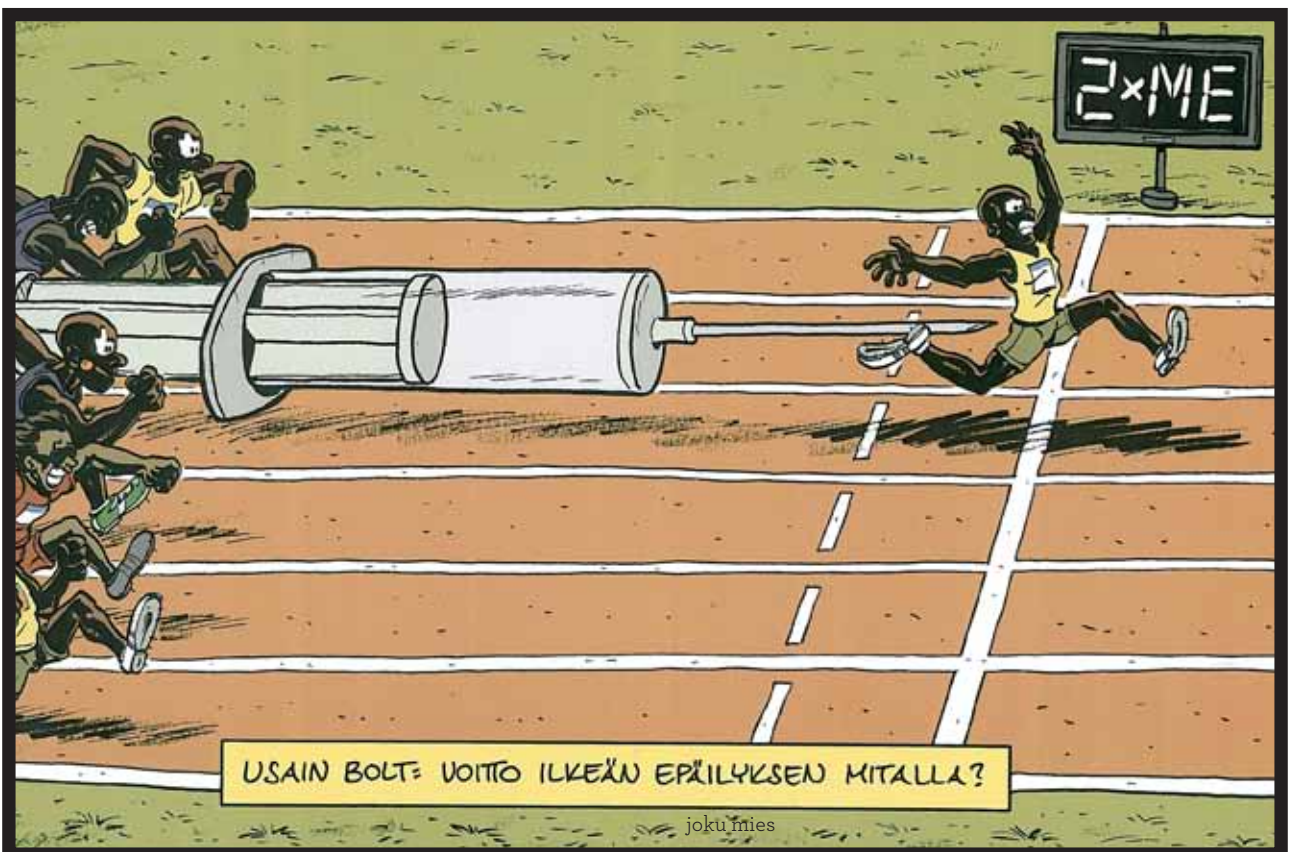
Tuomo Kostetin piirros otti kantaa Helsingin ja Sipoon rajakiistaan. Kostet voitti kilpailun toisen palkinnon.

Kari Puumalainen oli valinnut aiheekseen Patrian lahjusskandaalin.

Kolmannen palkinnon voittajan Timo Mänttärin aiheena oli Venäjän ja Georgian kriisi.

Jyrki Vainion kilpailutyössä tarkasteltiin Pekingin olympialaisia ja dopingia.

Yleisradioyhtiöiden julkisen palvelun tehtävä -seminaari ja Säätöpäivä 18.9.2008 Sanomatalossa

Pilapiirroskilpailun voittajat julkistettiin Säätöpäivänä. Yliasiemies Heleena Savela onnittelee kilpailun voittajaa Markku Huovilaa. Taustalla kilpailun tuomariston puheenjohtaja Janne Virkkunen.

MTV3:n varatoimitusjohtaja Mikko Räisänen käytti puheenvuoron seminaarissa.

Sanoma Oyj:n hallituksen jäsen, KTT Sirkka Hämäläinen ja Yleisradion entinen toimitusjohtaja Arne Wessberg.

Yliasiemies Heleena Savela ja seminaarin puheenjohtaja, Reuters-instituutin johtaja John Lloyd.

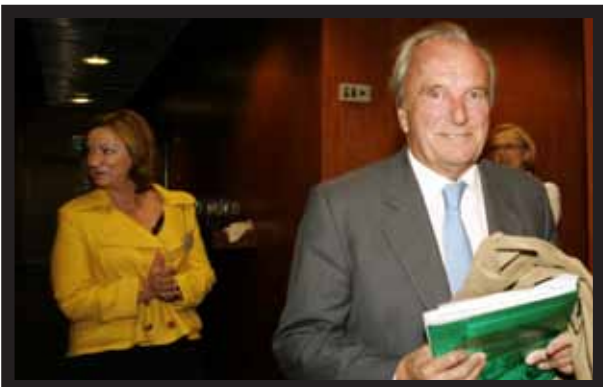
Hannu Syrjänen, Jaakko Rauramo ja Christina Jutterström. Rauramo ja Jutterström olivat seminaarin panelisteja.

Reetta Meriläinen, päätoimittaja Jouko Jokinen ja päätoimittaja Jukka Holmberg.

Mika Pettersson (vas.), Anu Nissinen, Eija Ailasmaa ja Janne Virkkunen.

Heleena Savela ja toinen seminaarin pääpuhujista, Euroopan kustantajien järjestön puheenjohtaja Francisco Pinto Balsemão.

Hufvudstadsbladetin päätoimittaja Hannu Olkinuora oli toinen seminaarin puhujista.

Yleisradion strategiajohtaja Ismo Silvo osallistui seminaarissa järjestettyyn paneeliin.

Helsingin Sanomain toimittajat Esa Mäkinen ja Teemu Luukka ja Nelosen uutisankkuri Baba Lybeck.

Pilapiirroskilpailun voittaja Markku Huovila ja Janne Virkkunen Säätiöpäivän illanvietossa.

Kai Kilpinen, Paavo Hohti ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallberg.

Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa -seminaari 29.9.2008 Päivälehdien museossa

Yliasiames Heleena Savela, tutkimusjohtaja Pentti Raittila Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksiköstä ja tutkija Pasi Kivioja.

Reijo Ruokanen (vas.), Pekka Harju, Mika Pettersson ja Tapio Sadeoja.

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula oli yksi seminaarin panelisteista.

Viestintäneuvos Seppo Kievari (vas.) ja Helsingin Sanomien Säätiön hallituksen puheenjohtaja Janne Virkkunen.

Pasi Kiviojan tutkimus tarkastelee iltapäivälehtien ja yhteiskunnan muutosta vuosina 1985–2007.

Janne Virkkunen, Maria Kaisa Aula, Tapio Sadeoja, Iltalehden päätoimittaja Petri Hakala ja yliasiamies Heleena Savela.

Panelistit Maria Kaisa Aula, Petri Hakala ja Tapio Sadeoja kommentoivat Pasi Kiviojan tutkimusta.

Professori Riitta Jallinoja esitti yleisökysymyksen. Taustalla Tapio Sadeoja ja Pasi Kivioja.

Petri Hakala, Tapio Sadeoja ja Pasi Kivioja seminaarin päätyttyä.

Pekka Harju, Seppo Kievari ja Viestinnän keskusliiton toimitusjohtaja Håkan Gabrielsson.

Toimituspäällikkö Pekka Ervasti Suomen Kuvalehdestä kommentoi.

Maria Kaisa Aula ja Heleena Savela.

Pekka Ervasti.

Politiikan journalismin tila ja tulevaisuus -seminaari
Päivälehdien museossa 3.II.2008

Yliasiamies Heleena Savela avasi seminaarin.

Asiamies Ulla Koski, toimittaja Juha Akkanen, toimituspäällikkö Antero Mukka ja toimittaja Erkki Pennanen.

Doseentti Ville Pernaa, tutkija Ville Pitkänen ja tutkija Mari K. Niemi Turun yliopiston Eduskuntatutkimuksen keskukselta.

Päätoimittaja, Helsingin Sanomien Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja Reetta Meriläinen.

Yle Uutisten politiikan toimituksen päällikkö Olli Ainola oli yksi seminaarin kommentaattoreista.

Antero Mukka, Taneli Heikka, Kimmo Pietinen, Erkki Pennanen ja Kaius Niemi.

Aimo Massinen (vas.), Reetta Meriläinen ja Taneli Heikka.

Heleena Savela ja säätiön hallituksen varapuheenjohtaja Paavo Hohti.

Tutkimuksen tulokset vetivät Helsingin Sanomain toimituspäälliköt Antero Mukan (vas.) ja Kimmo Pietisen mietteläiksi.

Seminaarin paneeliin osallistuivat Taneli Heikka (vas.), Olli Ainola, Aimo Massinen ja Matti Hirvola.

Toimituspäällikkö Mikko Metsämäki, vt. uutispäällikkö Jaakko Lyytinen ja tiedottaja Matti Hirvola.

Turun Sanomien vastaava päätoimittaja Aimo Massinen kommentoi tutkimusta.

Tietämisen vapaus Euroopassa -seminaari yhdessä Anders Chydenius -säätiön kanssa Päivälehdessä museossa 2.12.2008

Presidentti Mauno Koivisto, Etyjin mediavaltuutettu Miklos Haraszi ja Anders Chydenius -säätiön hallituksen puheenjohtaja, piispa Gustav Björkstrand.

Janne Virkkunen ja Heleena Savela.

Toimittaja Kari Huhta, Juha Mustonen ja Kristiina Kouros.

Heleena Savela, Gustav Björkstrand ja Suomen eurooppaministeri Astrid Thors.

Kansanedustaja Heidi Hautala oli yksi seminaarin aktiivisista osallistujista.

Kokkolan kaupunginjohtaja Antti Isotalus, Heleena Savela, Paavo Hohti ja Wihurin rahaston asiamies Arto Mäenmaa.

Miklos Haraszti, Ilia Dohel, Juha Mustonen ja Cecilia Malmström.

Gustav Björkstrand (vas.), Miklos Haraszti, Mauno Koivisto, Astrid Thors ja Cecilia Malmström. Seisomassa Janne Virkkunen.

Ruotsin EU-ministeri Cecilia Malmström puhui seminaarissa.

Paavo Hohti, Ulla Koski, Janne Virkkunen ja Heleena Savela.

Ulkoasu PenttiPulkkaNieminen
Haastateltavien henkilökuvat
s. 13, 27 ja 39 Juliana Harkki
Säätiön ylläsiemiehen ja hallituksen
kuvat s. 6 ja 37 Heidi Piironen
Säätiön tapahtumien kuvat Marja Airio / Lehtikuva,
paitsi sivut 52 ja 53 Mikko Stig / Lehtikuva
ja sivut 50, 51 ja 54 Pekka Sakki / Lehtikuva
Painanut Aldus Oy Lahdessa 2009
Paperi Scandia 2000 white 240/100g
Galerie art gloss 130g